

КОМУНІКАТИВНІ ДІЄСЛОВА В ТЕКСТАХ НОВИНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО АГЕНТСТВА «УКРІНФОРМ»)

Наталія Лебеденко

Львівський національний університет імені Івана Франка,

вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна

e-mail: Nataliya.Mykhaylychenko@lnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-3599-3914>

Стаття присвячена аналізу комунікативних дієслів, що функціонують у текстах сучасних новинних повідомлень національного інформаційного агентства «Укрінформ». Здійснено семантичну класифікацію зафіксованих дієслів мовлення на основі 10 новин за 3 грудня 2022 року. Їх поділено на 22 групи за відтінками значень, на які вони вказують. Більшість комунікативних дієслів є праслов'янського походження. Виявлено 30 лексем на означення акту мовлення, що вжиті 73 рази в новинних повідомленнях. Це становить 31,2% від усіх ужитих дієслів. Найпоширенішими за вживанням є дієслова: *повідомляти, наголосити, заявляти*.

Ключові слова: дієслова мовлення, комунікативні дієслова, новинні повідомлення.

Постановка проблеми. Одним із критеріїв плавності вимови української мови є її дієслівність. Тому вона звучить легко, невимушено, динамічно. Особливо якщо вживати слова дії в активній формі. Українська мова має всі засоби, за допомогою яких журналіст може створити конкретний та образний інформаційний текст. Саме дієслова роблять новинне повідомлення живим. Це слова дії, які поліпшують усність тексту. Що сильніші дієслова, то життєвіші тексти¹.

Важливою частиною українських дієслів є дієслова мовлення, або комунікативні дієслова, що виражають або вказують на акт мовлення, говоріння, спілкування. Зацікавлення науковців зазначеним класом лексем виникає через важливість та потребу комунікації в сучасному інформаційному суспільстві. Зароджуються щораз нові форми, методи та платформи для спілкування. З появою інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій ми говоримо не лише про усність як таку, а про усний писемний текст, або писемний текст, що має ознаки усності. Щоб сказати щось або інформувати про щось, не обов'язково бачити людину перед собою – сьогодні

¹ Мой, Д., Ордольфф, М. (2019), Телевізійна журналістика: Практична журналістика, за загал. ред. В. Ф. Іванова; пер. з нім. В. Климченка, Академія української преси, Центр вільної преси, К., с. 174.

достатньо спеціальних приладів чи засобів (телефон, комп'ютер, різноманітні соціальні мережі або програми). Не обов'язково передавати інформацію за допомогою голосу – це можуть бути спеціальні сайти, мережі, платформи тощо. У сучасних умовах військової агресії Росії проти України, нестабільності роботи української енергосистеми внаслідок ворожих обстрілів доводиться створювати нові шляхи передавання інформації (як-от записи подкастів для студентів). Отже, існує потреба дослідити самі слова, що виражають акт усного мовлення, усного писемного мовлення, з'ясувати, як реалізують свої значення лексеми мовлення на нових комунікаційних платформах.

Теоретичне підгрунття. Фундаментальною працею в україністиці про дієслово є монографія В. Русанівського «Структура українського дієслова»². Дієслова мовлення як одна із важливих частин лексики мови неодноразово були предметом дослідження науковців. Зокрема, аналізу структурно-семантичних особливостей дієслів мовлення української мови присвячені дисертації С. П. Гірняк³, Н. Б. Іваницької⁴, Н. Г. Ніколасової⁵, О. Ф. Леонтєвої⁶. Найвні наукові роботи про комунікативні дієслова можна поділити на групи за предметом та об'єктом дослідження: вивчення структурних особливостей видових дієслів мовлення в художньому дискурсі (Т. Чубань і Т. Левченко⁷, Н. Гут⁸); особливості функціонування дієслів мовлення в біблійному тексті (П. Мацьків)⁹; семантичні особливості дієслів мовлення на прикладі друкованих засобів масової інформації («Сільські вісті», «Україна молода», «День», «Високий замок» тощо) (М. Навальна)¹⁰; українсько-французький паралельний корпус тексту А. Камю в перекладі українською А. Перепаді (О. А. Дюндик)¹¹; вивчення дієслів мовлення інших мов, зокрема укладання словників дієслів мовлення на

² Русанівський, В. М. (1971), Структура українського дієслова, АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, Наук. думка, К., 313 с.

³ Гірняк, С. П. (1999), Структурно-семантична організація словотворчих гнізд з базовими дієсловами мовлення в українській мові XIX – XX ст. Автореферат кандидатської дисертації (філол.), Донецьк, 1999, 23 с.

⁴ Іваницька, Н. Б. (2000), Функціонально-семантичні параметри абсолютних дієслів української мови. Автореферат кандидатської дисертації (філол.), Інститут української мови НАН України, К., 20 с.

⁵ Ніколасова, Н. Г. (2003), Семантико-синтаксична організація речень з дієслівними предикатами мовлення. Автореферат кандидатської дисертації, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, К., 27 с.

⁶ Леонтєва, О. Ф. (2003), Сміслові конотації дієслів мовлення у казковому дискурсі (на матеріалі українських народних казок про тварин). Автореферат кандидатської дисертації (філол.), Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, К., 21 с.

⁷ Чубань, Т., Левченко, Т. (2017), Особливості перфективної вербальних дієслів мовлення, *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*, вип. 1 (37), с. 34-38.

⁸ Гут, Н. (2007), Дієслова говоріння в авторських ремарках роману Г. Тютюнника «Вир», *Дивослово*, № 6, с. 39-41.

⁹ Мацьків, П. (2018), Особливості функціонування дієслів мовлення в біблійному тексті, *Проблеми гуманітарних наук. Серія Філологія*, вип. 42, с. 98-106.

¹⁰ Навальна, М. (2013), Лексеми мовлення в українських мас-медіа, *Наукові конференції*, грудень 2013. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/49>

¹¹ Дюндик, О. А. (2018), Корпусне дослідження дієслівної лексики у мові автора (на матеріалі творів Альбера Камю в перекладі Анатолія Перепаді). URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/17847/Diundyk_Korpusne_doslidzhennia_diieslivnoi_leksyky_u_movi_avtora.pdf?sequence=5. С. 63-71 (останній перегляд 20 грудня 2022).

базі англійської мови: праця А. Вежбицької, в якій вона виділяє 37 груп англійських дієслів мовлення¹²; наукове дослідження Б. Левін¹³; функціонування дієслів мовлення в сучасній англійській мові (на матеріалі Британського національного корпусу) (М. Лукашук)¹⁴; семантичні особливості дієслів мовлення в німецькій мові (А. Агапій)¹⁵. Навіть побіжний огляд наукових праць засвідчив відсутність досліджень про комунікативні дієслова в мові засобів масової інформації.

Методологічна основа дослідження. Для реалізації мети цього наукового дослідження було використано такі методи: контекстуальний аналіз (для аналізу словникових визначень, значень лексем), описовий метод (для аналізу історіографії дослідження та класифікації дієслів), компонентний аналіз (для виокремлення комунікативних дієслів та відтінків значень зафіксованих одиниць), елементи статистичного методу (для підрахунків виявлених лексем, їхньої частоти вживання та визначення відсотка від усіх слів та дієслів).

Виклад основного матеріалу дослідження. Усі дієслова мовлення, які були зафіксовані в текстах 10 новинних повідомлень «Укрінформу» за 3 грудня 2022 року, супроводжували пряму мову і належали авторові або передавали чужу мову у складнопідрядному реченні. За допомогою цих лексем автор намагався передати тонкощі та особливості акту говоріння людини, якій належала пряма мова, а також суть представлення інформації. Виявлені одиниці поділяємо на такі семантичні групи (значення дієслів подані за двадцятитомовим Словником української мови¹⁶ або одинадцятитомовим Словником української мови¹⁷, якщо слово відсутнє у двадцятитомовому) відповідно до того відтінку значення, яке вони передають. Виявлено лексеми зі значеннями:

1) «доводити до відома, повідомляти»:

Передавати «повідомляти кого-небудь про щось». Ужито 4 рази, і в усіх випадках суб'єктом дії є сам Укрінформ: «*Як передає Укрінформ, про це він заявив у інтерв'ю TFI і LCI під час своєї поїздки до США*».

Повідомити, повідомляти «доводити до чийого-небудь відома; сповіщати». Це слово фіксуємо у двох значеннях: 1) «доводити до відома усно» (2 рази): «*Про це повідомив мер міста Віталій Кличко в ефірі телеканалу «Київ», передає Укрінформ із посиланням на “Радіо Свобода”*»; 2) «доводити до відома в мережі» (9 разів): «*Про це в Телеграмі повідомляє голова Дніпропетровської обласної ради Микола Лукашук, передає Укрінформ*».

Повідомлятися «доводитися до чийого-небудь відома; сповіщатися»: «*Як повідомлялося, раніше Кличко заявляв, що у разі нових ударів ворога по критичній інф-*

¹² Wierzbicka, A. (1987), *English Speech Act Verbs: A Semantic Dictionary*, Academic Press, Canberra, 397 p.

¹³ Levin, B. (1993), *English Verb Classes and Alternations : A Preliminary Investigation*, The University of Chicago Press, Chicago, 348 p.

¹⁴ Лукашук, М. В. (2021), *Функціонування дієслів мовлення у сучасній англійській мові (на матеріалі Британського національного корпусу)*. Автореферат кандидатської дисертації (філол.), Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2021, 23 с.

¹⁵ Агапій, А. П. (2000), *Семантичні особливості лексико-семантичної групи дієслів мовлення в сучасній німецькій мові, Германська філологія*, вип. 71, с. 24–31.

¹⁶ *Словник української мови у 20 т. (2015–2022)*, Томи 1-12 (А-ПІДКЎРЮВАЧ), Український мовно-інформаційний фонд НАН України.

¹⁷ *Словник української мови в 11 т. (1970–1980)*, Наукова думка, Київ.

раструктурі України та повної відсутності внаслідок цього електропостачання, в столиці продовжуватимуть працювати окремі торгові мережі, ринки, магазини та ТРЦ». Зафіксовано 4 рази.

Інформувати «повідомляти про що-небудь; доводити до відома»: «Як передає Укрінформ, про це інформує пресслужба глави держави». Уживано 1 раз.

2) «висловлюватися по черзі»:

Обговорити «обмінюватися поглядами, міркуваннями, враженнями та ін. з ким-небудь, детально аналізуючи, розглядаючи щось; висловлюватися по черзі про кого-, що-небудь, даючи певну оцінку»: «На черговому засіданні Ставки Верховного Головнокомандувача розглянули перебіг відновлення енергетичної системи України та обговорили продовження реалізації заходів із забезпечення духовної незалежності України». Ужито двічі.

Проаналізувати «зробити аналіз; розібрати, розглянути»: «Зазначається, що на засіданні проаналізували темпи відновлення пошкодженої військової техніки та забезпечення сил оборони озброєнням і боєприпасами». Зафіксоване одне вживання.

Розглянути, розглядати «розбирати, обговорювати що-небудь»: «На черговому засіданні Ставки Верховного Головнокомандувача розглянули перебіг відновлення енергетичної системи України та обговорили продовження реалізації заходів із забезпечення духовної незалежності України».

3) «ставити на перший план що-небудь важливе»:

Наголосити «підкреслювати, ставити на перший план що-небудь як важливе, основне»: «Якщо буде надзвичайна ситуація – тоді ці пункти працюватимуть цілодобово», – наголосив мер Києва»; «Міністр оборони Олексій Резніков наголосив, що посилення України є єдиним ефективним інструментом відновлення довготривалої миру в Європі». Зафіксовано 8 прикладів уживання.

Підкреслити «наголошувати на чому-небудь, виділяючи його як значніше, важливіше за інше (зазвичай у викладі)»: «Водночас він підкреслив, що питання переговорів має вирішувати український народ». Ужито 3 рази.

4) «передати словами думку»:

Сказати «передати словами думки, почуття тощо; висловитися, повідомити усно що-небудь; промовити»: «Ми на одній лінії (з Байденом, – ред.): допомагати українцям, чинити опір перед обличчям обстрілів їхньої цивільної інфраструктури, здійснювати тиск на росію з метою повернення за стіл переговорів...», – сказав Макрон». Ужито 3 рази – сказати, 1 раз – казати.

Розповісти «повідомляти усно щось про кого-, що-небудь; передавати словами бачене, пережите та ін.; оповідати»: «Про це розповіла в ексклюзивному коментарі Укрінформу в Вашингтоні посол України в США Оксана Маркарова».

Озвучити «передавати словами (думки, почуття та ін.): «Міністр оборони озвучив актуальні потреби, які необхідні Збройним силам України для боротьби з російським агресором». Уживано 1 раз.

5) «висловлювати думку, робити спостереження, звертати увагу на що-небудь»:

Зазначити: «...і ми робимо все від нас залежне для того, щоб надати тепло, світло, водопостачання і це є», – зазначив Кличко».

6) «звертатися з викладом думок, положень до кого-небудь»:

Заявляти: *«Про це він заявив під час зустрічі з делегацією Європейського Парламенту на чолі із заступником глави Комітету із закордонних справ Урмасом Паєтом (Естонія)...». Ужито 8 разів.*

7) «висловити вдячність, подяку за щось»:

Подякувати: *«Резніков подякував європарламентарям за прийняту 23 листопада резолюцію про визнання росії державою-спонсором тероризму». Зафіксовано 2 випадки.*

8) «роздумуючи, обмірковуючи, зробити висновок»:

Постановити: *«494 голосами Європарламент постановив, що акти російсько-го терору проти українського населення є воєнними злочинами».*

9) «переконувати кого-небудь у чомусь, авторитетно стверджувати щось»:

Запевнити: *«Паєт та Луазо запевнили українську сторону у продовженні й посиленні надання військової підтримки від Європейського фонду миру та Місії Європейського Союзу з військової допомоги Україні...». Уживано 2 рази.*

10) «пропонувати що-небудь, подавати якусь думку»:

Висунути: *«Голова парламентської фракції “Слуги народу” Давид Арахамія висунув умови можливих переговорів про гарантії безпеки для рф...». Уживано 1 раз.*

11) «побіжно називати кого-, що-небудь, коротко повідомляти, зауважувати про когось, щось»:

Згадувати: *«Голова парламентської фракції “Слуги народу” Давид Арахамія висунув умови можливих переговорів про гарантії безпеки для рф, про які в суботу згадував президент Франції Емманюель Макрон». Уживано 1 раз.*

12) «з'ясувати щось у розмові з кимсь; переговорити»:

Поговорити: *«Він також заявив, що готовий знову поговорити з володимиром путіним». Ужито 2 рази.*

13) «доповнювати сказане»:

Додати «говорити або писати на додаток до вже сказаного чи написаного; доповнювати»: *«Запевнив, що попри складні умови ведення бойових дій, ми продовжуємо боротьбу до Перемоги», – додав Залужний». Зафіксовано 2 приклади.*

14) «коротко висловлювати зауваження, судження, міркування з приводу чого-небудь»:

Зауважити: *«Ми усебічно бачимо слабкість російської армії. Подивіться, що відбувається у Бахмуті. Це виглядає як окопна війна часів Першої світової. “Могутня”, якою її вважали, російська армія бере нових мобілізованих і змушує їх виходити з окопів назустріч смерті щодня...», – зауважила вона. Ужито 3 рази.*

15) «звертатися з попередженням не забути про що-небудь або зробити, виконати щось»:

Нагадати: *«У цьому контексті Маркарова нагадала, що впродовж останніх тижнів були запроваджені обмеження проти Ірану...». Вжито 1 раз.*

16) «розповідати що-небудь, повідомляти про щось, обмінюватися думками, враженнями, переживаннями та ін.»:

Поділитися: *«Головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний під час телефонного спілкування з Головою об'єднаного комітету начальників штабів США генералом Марком Міллі поділився оцінками ситуації на фронті та безпекових ризиків, які несуть масовані ракетні удари росії». Ужито 2 рази.*

17) «звертати увагу, вказувати на щось (у висловлюванні, у статті і т. ін.); зауважувати, відмічати»:

Відзначити: «Він також відзначив, що деталізував запити України в озброєнні та техніці, системах протиповітряної та протиракетної оборони». Зафіксовано 1 раз.

18) «говорити перед публікою, виголошувати доповідь, промову, робити заяву, інформацію і т. ін. (на зборах, конференції, мітингу)»:

Виступати: «За даними СБУ, фігуранти санкційних списків виступали з різними ініціативами...». Ужито 1 раз.

19) «висловлювати кому-небудь якусь пропозицію, якість побажання з наміром залучити до чогось, запросити до участі в чомусь»:

Запропонувати: «Запропонували приєднати очолювані ними єпархії до рпц». Ужито 1 раз.

20) «домовлятися»:

Погодитись: «...погодились на співпрацю з окупаційною владою».

21) «визначаючи кого-небудь невинним, правим, доводити це»:

Виправдовувати: «...виправдовують військову агресію росії в Україні». Зафіксовано 1 раз.

22) «виправляти, пояснювати або доповнювати сказане, називати з більшою точністю»:

Уточнити: «У СБУ уточнили, що обмежувальні заходи щодо цих осіб запроваджуються строком на п'ять років...». Зафіксований одиничний випадок.

Аналізуючи зібрані комунікативні дієслова з погляду етимології, робимо цікаві і, на наш погляд, не випадкові зауваги. Більшість із них праслов'янського походження (*сказати, наголосити, розглянути, нагадати* тощо). Це префіксальні утворення, що пояснюємо потребою вжити дієслово доконаного виду, яке вказує на результат дії. Між різними, на перший погляд, коренями в основах можна простежити етимологічні зв'язки. Етимологію слів вивчаємо за Етимологічним словником українських слів онлайн¹⁸. Наприклад: 1) в основі етимологічних значень дієслів *повідомляти, розповісти* і *відзначити* слово *знати*: слова *повідомляти, розповісти* мають в основі корінь *відати*, псл. *vědēti* «знати». А слово *відзначити* похідне від *знак*, псл. *znakъ*, що пов'язане із *znati*; 2) дієслова *сказати* і *розглянути* теж мають етимологічні зв'язки: слово *казати* походить від праслов'янського *kazati* «показувати» і споріднене з дінд. *kāšate* «з'являється, блищить, світить». Лексема *розглянути* має корінь *глядіти* «дивитися; доглядати; стежити; шукати», а значення «дивитися» (звідки й «шукати; доглядати») розвинулося з первісного «блищати» (так само, як у псл. *zbrěti*, укр. *здріти*, пор. також укр. *зоріти* «світити(ся)», *зоріти* «пильно дивитися»); 3) слова *нагадувати, згадувати* пов'язані зі словом *гадати* «думати; ворожити; [згадувати]», псл. *gadati* «думати, передбачати, говорити»; *погодитися*, очевидно, пов'язане з *год, годіти*, ч. *uhodnouti* «відгадати», лит. *godóti* «намагатися, думати» тощо.

Маємо кілька лексем із запозиченими коренями: 1) запозичення із польської: *подякувати*, корінь *дяк* запозичене з німецької мови через польську; п. *dzięk* є старим запозиченням із свн. *dank* «подяка, думка» (нвн. **danken** «дякувати»); слово *відкреслити* пов'язане із *креслити*, очевидно, запозичення з польської мови; у п. *kreślić*

¹⁸ Етимологічний словник українських слів онлайн. URL: <https://goroh.pp.ua/>

«креслити» злилося два слова, запозичені з німецької мови: п. ст. *kresić, krysić*, і п. ст. *kryšlić, kryšlać*; *запевнити* має корінь *певн-* – запозичення з польської мови; слово *зауважити* походить від *увага* – запозичення з польської мови; п. *uwaga* є префіксальним утворенням від *waga*, якому відповідає укр. *вага*; 2) запозичення із західноєвропейських мов: *інформувати*, нім. *informieren* «повідомляти, навчати», фр. *informer* «повідомляти», *information* «інформація, розслідування» походять від лат. *informo* «надаю форму, створюю уявлення про щось, зображаю»; 3) греко-латинські корені: слово *проаналізувати* має корінь *аналіз*, запозичення з латинської або з французької мови; фр. *analyse* походить від лат. *analysis*, запозиченого, своєю чергою, з грецької мови; *пропонувати* пов'язане з лат. дієсловом *propono* «ставлю попереду; оголошую; пропоную».

Результати і перспективи подальших досліджень. Зафіксовано такі дієслова, що пов'язані із мовленням, вказують на акт мовлення, говоріння (усього 30 різних лексем): *виправдовувати, висунути, виступати, відзначити, додати, зазначити, запевнити, запропонувати, зауважити, заявляти, згадувати, інформувати, нагадати, наголосити, обговорити, озвучити, передавати, підкреслити, повідомляти, повідомлятися, поговорити, погодитись, поділитися, подякувати, постановити, проаналізувати, розглянути, розповісти, сказати, уточнити*. Усі вони мають синонімічні значення, але з різними відтінками. Тому виокремлено 22 семантичні групи.

Комунікативні дієслова вжито 73 рази у десяти новинних повідомленнях (разом 2012 слів). Тобто дієслова мовлення становлять 3,6% від усіх слів. Усіх дієслів нараховуємо 234, і комунікативні дієслова становлять 31,2% від усіх зафіксованих дієслів. Найчастіше вживані лексеми: *повідомляти* (11 разів), *наголосити* і *заявляти* (по 8 разів), *сказати* (4 рази), *підкреслити* (3 рази). Тобто переважним є значення «доводити до відома». Поодинокими за вживанням є слова: *постановити, згадувати, нагадати, відзначити*.

Майже усі дієслова вказують на акт мовлення за допомогою голосу, і лише одне дієслово *повідомляти* вжито 9 разів зі значенням «доводити до відома в мережі».

За етимологією 7 дієслів мовлення із 30 мають запозичені корені.

Це невелике наукове дослідження доводить тезу про те, що українська мова дієслівна. А якщо ідеться про інформаційне новинне повідомлення на сайті онлайн-видання, то дієслова мовлення становлять третину від усіх уживаних дієслів. Перспективи подальших досліджень у тому, що є потреба досліджувати комунікативні дієслова у мові традиційних і нових медій, зробити порівняльний аналіз їхнього вживання в різних типах медій, простежити етимологічні зв'язки між лексемами задля ґрунтовніших висновків.

Висновок. Дієслова мовлення становлять значну і важливу частину лексики української мови. За допомогою комунікативних дієслів журналісти передають різноманітні відтінки значень та якості чужого мовлення в текстах новинних повідомлень. Лексеми усного мовлення проникають і в писемний мережевий текст, творячи нові значення та контексти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Агапій, А.П. (2000), Семантичні особливості лексико-семантичної групи дієслів мовлення в сучасній німецькій мові, *Германська філологія*, вип. 71, с. 24–31.

2. Гірняк, С.П. (1999), Структурно-семантична організація словотворчих гнізд з базовими дієсловами мовлення в українській мові XIX – XX ст. Автореферат кандидатської дисертації (філол.), Донецьк, 23 с.
3. Гут, Н. (2007), Дієслова говоріння в авторських ремарках роману Г. Тютюнника «Вир», *Дивослово*, No 6, с. 39–41.
4. Дюндик, О. А. (2018), Корпусне дослідження дієслівної лексики у мові автора (на матеріалі творів Альбера Камю в перекладі Анатолія Перепаді). URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/17847/Diundyk_Korpusne_doslidzhennia_diieslivnoi_leksyky_u_movi_avtora.pdf?sequence=5 (останній перегляд 20 грудня 2022).
5. Етимологічний словник українських слів онлайн. URL: <https://goroh.pp.ua/>
6. Іваницька, Н.Б. (2000), Функціонально-семантичні параметри абсолютивних дієслів української мови. Автореферат кандидатської дисертації (філол.), Інститут української мови НАН України, К., 20 с.
7. Леонтьєва, О. Ф. (2003), Сміслові конотації дієслів мовлення у казковому дискурсі (на матеріалі українських народних казок про тварин). Автореферат кандидатської дисертації (філол.), Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, К., 21 с.
8. Лукашук, М.В. (2016), Англійські комунікативні дієслова: проблема класифікації, *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: Лінгвістичні науки*, №22, с. 100-107. URL: <https://www.lingstud.od.ua/archive/2016/22/14.pdf>
9. Лукашук, М.В. (2021), Функціонування дієслів мовлення у сучасній англійській мові (на матеріалі Британського національного корпусу). Автореферат кандидатської дисертації (філол.), Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 23 с.
10. Мацьків, П. (2018), Особливості функціонування дієслів мовлення в біблійному тексті, *Проблеми гуманітарних наук. Серія Філологія*, вип. 42, с. 98-106.
11. Мой, Д., Ордольф, М. (2019), Телевізійна журналістика: Практична журналістика, за загал. ред. В. Ф. Іванова; пер. з нім. В. Климченка, Академія української преси, Центр вільної преси, К., 234 с.
12. Навальна, М. (2013), Лексеми мовлення в українських мас-медіа, *Наукові конференції*, грудень 2013. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/49>
13. Ніколаєва, Н.Г. (2003), Семантико-синтаксична організація речень з дієслівними предикатами мовлення. Автореферат кандидатської дисертації, Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, К., 27 с.
14. Русанівський, В.М. (1971), Структура українського дієслова, АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, Наук. думка, К., 313 с.
15. Словник української мови в 11 т. (1970–1980), Наукова думка, Київ.
16. Словник української мови у 20 т. (2015–2022), томи 1-12 (А-ПІДКЇРЮВАЧ), Український мовно-інформаційний фонд НАН України.
17. Чубань, Т., Левченко, Т. (2017), Особливості перфективації вербальних дієслів мовлення, *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*, вип. 1 (37), с. 34-38.
18. Wierzbicka, A. (1987), *English Speech Act Verbs: A Semantic Dictionary*, Academic Press, Canberra, 397 p.

19. Levin, B. (1993), *English Verb Classes and Alternations : A Preliminary Investigation*, The University of Chicago Press, Chicago, 348 p.

REFERENCES

1. Ahapiy, A.P. (2000), Semantychni osoblyvosti leksyko-semantychnoyi hrupy diyesliv movlennya v suchasniy nimetskiy movi, *Hermanska filolohiya*, vyp. 71, s. 24–31.
2. Hirnyak, S.P. (1999), Strukturno-semantychna orhanizatsiya slovtvorochykh hnzidiv z bazovymy diyeslovamy movlennya v ukrayinskiy movi XIX–XX st. Avtoreferat kandydatskoyi dysertatsiyi (filol.), Donetsk, 23 s.
3. Hut, N. (2007), Diyeslova hovorinnya v avtorskykh remarkakh romanu H. Tyutyunyka «Vyr», *Dyvoslovo*, № 6, s. 39–41.
4. Dyundyk, O.A. (2018), Korpusne doslidzhennya diyeslivnoyi leksyky u movi avtora (na materiali tvoriv Albera Kamyu v perekladi Anatolya Perepadi). URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/17847/Diundyk_Korpusne_doslidzhennia_diieslivnoi_leksyky_u_movi_avtora.pdf?sequence=5 (ostanniy perehyad 20 hrudnya 2022).
5. Etymolohichnyy slovnyk ukrayinskykh sliv onlayn. URL: <https://goroh.pp.ua/>
6. Ivanytska, N.B. (2000), Funktsionalno-semantychni parametry absolyutnykh diyesliv ukrayinskoyi movy. Avtoreferat kandydatskoyi dysertatsiyi (filol.), Instytut ukrayinskoyi movy NAN Ukrayiny, K., 20 s.
7. Leontyeva, O.F. (2003), Smyslovi konotatsiyi diyesliv movlennya u kazkovomu dyskursi (na materiali ukrayinskykh narodnykh kazok pro tvaryn). Avtoreferat kandydatskoyi dysertatsiyi (filol.), Natsionalnyy pedahohichnyy universytet imeni M. P. Drahomanova, K., 21 s.
8. Lukashchuk, M.V. (2016), Anhliyski komunikatyvni diyeslova: problema klasyfikatsiyi, *Naukovyy visnyk Pivdenoukrayinskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho: Linhvistychni nauky*, №22, s. 100-107. URL: <https://www.lingstud.od.ua/archive/2016/22/14.pdf>
9. Lukashchuk, M.V. (2021), Funktsionuvannya diyesliv movlennya v suchasniy anhliyskiy movi (na materiali Brytanskoho natsionalnoho korpusu). Avtoreferat kandydatskoyi dysertatsiyi (filol.), Lvivskyy natsionalnyy universytet imeni Ivana Franka, Lviv, 2021, 23 s.
10. Matskiy, P. (2018), Osoblyvosti funktsionuvannya diyesliv movlennya v bibliynomu teksti, *Problemy humanitarnykh nauk. Seriya Filolohiya*, vyp. 42, s. 98-106.
11. Moy, D., Ordolff, M. (2019), Televiziyna zhurnalistyka: Praktychna zhurnalistyka, za zahal. red. V. F. Ivanova; per. z nim. V. Klymchenka, Akademiya ukrayinskoyi presy, Tsentrvilnoyi presy, K., 234 s.
12. Navalna, M. (2013), Leksemy movlennya v ukrayinskykh mas-media, *Naukovi konferentsiyi*, hruden. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/49>
13. Nikolayeva, N.H. (2003), Semantyko-syntaksychna orhanizatsiya rechet z diyeslivnymy predykatomy movlennya. Avtoreferat kandydatskoyi dysertatsiyi, Natsionalnyy pedahohichnyy universytet im. M.P. Drahomanova, K., 27 s.
14. Rusanivskyy, V. M. (1971), Struktura ukrayinskoho diyeslova, AN URSR, In-t movoznavstva im. O. O. Potebni, Nauk. dumka, K., 313 c.
15. Slovnyk ukrayinskoyi movy v 11 t., (1970–1980), Naukova dumka, Kyiv.

16. Slovník ukrajinskoyi movy u 20t. (2015–2022), tomy 1-12 (A-PIDKÚRYUVACH), Ukrayinskyi movno-informatsiynny fond NAN Ukrayiny.
17. Chuban, T., Levchenko, T. (2017), Osoblyvosti perfektyvnosti verbalnykh diyesliv movlennya, *Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Filolohiya*, vyp. 1 (37), s. 34-38.
18. Wierzbicka, A. (1987), *English Speech Act Verbs: A Semantic Dictionary*, Academic Press, Canberra, 397 p.
19. Levin, B. (1993), *English Verb Classes and Alternations : A Preliminary Investigation*, The University of Chicago Press, Chicago, 348 p.

COMMUNICATIVE VERBS IN NEWS TEXTS (BASED ON THE MATERIALS OF THE “UKRINFORM” INFORMATION AGENCY)

Nataliia Lebedenko

*Ivan Franko National University of Lviv
Generala Chuprynky str., 49, 79044, Lviv, Ukraine
e-mail: Nataliya.Mykhaylychenko@lmu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3599-3914>*

The article is devoted to the analysis of communicative verbs. Scientists analyzed communicative verbs in artistic texts, in biblical texts, and fairy tales. But there are no scientific works on verbs of speech in the language of the media.

The Ukrainian language has all the means by which you can create a concrete and imaginative informational text. It is the verbs that make the text come alive. These are action words that improve the orality of the text.

The research is based on the materials of the Ukrinform information agency. Speech verbs from 10 news reports for December 3, 2022 were analyzed. A total of 30 lexemes were recorded. They occur in the texts 73 times. And make up 31.2% of all verbs and 3.6% of all words.

All verbs are divided into 22 groups according to semantics. The most common is the group with the meaning “to inform.” Etymologically, 7 lexemes have borrowed roots, the rest are Proto-Slavic in origin.

With the help of communicative verbs, journalists convey various shades of meaning and quality of someone else’s speech in the texts of news reports. The lexemes of oral speech penetrate into the written network text as well, creating new forms and platforms of communication.

Prospects for further research are that there is a need to study communicative verbs in the language of traditional and new media, to make a comparative analysis of their use in different types of media, to trace the etymological connections between lexemes for more thorough conclusions.

Key words: speech verbs, communicative verbs, news reports.